

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ .410.005.01.2015
P/15/048

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie
ul. Jacka Odrowąża 1, 71-420 Szczecin
T +48 91 831 39 00, F +48 91 831 39 66
lsz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/15/048 „Agrochemiczna obsługa rolnictwa”
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Szczecinie ¹
Kontrolerzy	Ewa Róg, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 93620 z dnia 05.02.2015 r. Artur Matejko, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 93619 z dnia 05.02.2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1 – 4)
Jednostka kontrolowana	Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Koszalinie, ul. Partyzantów 7, 75-411 Koszalin ² .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dagmara Jaworska, Dyrektor Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej. (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności.

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia³ realizację przez OSCHR zadań w zakresie agrochemicznej obsługi rolnictwa w latach 2011-2014.

Powyższą ocenę uzasadniają:

Uzasadnienie oceny ogólnej

- zgodność realizacji zadań z ustawą z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu⁴,
- prawidłowe wydatkowanie środków na realizację zadań z zakresu agrochemicznej obsługi rolnictwa,
- współpraca z producentami rolnymi i organizacjami rolniczymi oraz inspekcjami państwowymi i instytutami badawczymi.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego.

1. Zgodność realizacji zadań z ustawą o nawożeniu.

1.1. Badania i czynności wykonywane przez OSCHR.

Opis stanu faktycznego

W latach 2011 - 2014 Stacja wykonywała zadania wynikające z przepisów art. 28 ust. 1 *ustawy o nawożeniu* (wprowadzone do stosowania w OSCHR zarządzeniem Nr 13/2006 Dyrektora Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej⁵ z 12 lipca 2006 r.), tj. wykonywała analizy gleb, roślin, płodów rolnych i leśnych, prowadziła doradztwo w sprawach nawożenia, wykonywała badania jakości nawozów i środków wspomagających uprawę roślin, sporządzała ekspertyzy i wydawała opinie o zasobności gleb, składzie chemicznym roślin, nawozów i środków wspomagających uprawę roślin oraz o prawidłowym stosowaniu nawozów i środków wspomagających, prowadziła działalność szkoleniową i informacyjną w przedmiotowym zakresie, a także prowadziła bazę danych dotyczących zasobności gleb w azot i fosfor oraz zanieczyszczeń azotanami wód w profilu glebowym.

(dowód: akta kontroli str. 6 - 14)

¹ Zwana dalej „NIK”.

² Zwana dalej „OSCHR” lub „Stacją”.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

⁴ Dz. U. z 2007 r. Nr 147, poz. 1033 ze zm., zwanej dalej „*ustawą o nawożeniu*”.

⁵ Dalej „KSCHR”.

W okresie objętym kontrolą liczba zleceń wykonanych przez OSCHR w zakresie badania gleb dla potrzeb doradztwa rolniczego wzrosła z 1.138 w 2011 r. do 1.152 w 2014 r. przy przebadanej liczbie próbek 23.792 w 2011 r. i 28.128 w 2014 r. Kwoty uzyskanych dochodów z tego tytułu w 2011 r. wyniosły 224.970,20 zł, a w 2014 r. 274.778,05 zł.

Zakwaszenia gleby nie oznaczano w 2011 r., zrealizowano 20 oznaczeń w 2012 r., 24 w 2013 r. i 20 w 2014 r. na 58 próbach w 2012 r., 160 w 2013 r. i 162 w 2014 r. Wysokość uzyskanych dochodów wyniosła w latach 2012 -2014 odpowiednio: 261,23 zł, 743,06 zł i 479,22 zł.

W związku z badaniem materiału roślinnego na zawartość makro i mikroelementów, ilość przebadanych prób wyniosła 26 w 2011 r., 154 w 2012 r., 260 w 2013 r. oraz 187 w 2014 r. Uzyskane z tego tytułu dochody wyniosły 2.742,20 zł w 2011 r., 15.586,50 zł w 2012 r., 12.372,64 zł w 2013 r. oraz 18.937,64 zł w 2014 r.

W zakresie prawidłowego stosowania nawozów i środków wspomagających, pod kątem zalecanej dawki CaO, w laboratorium OSCHR wykonanych zostało 349 zleceń w 2011 r., 307 w 2012 r., 359 w 2013 r. oraz 442 w 2014 r. Badaniem jakości nawozów mineralnych, wapniowych, organicznych, obornika i gnojowicy objęto 117 prób w 2011 r., 145 w 2012 r., 130 w 2013 r. oraz 163 w 2014 r., uzyskane dochody wyniosły 13.627,60 zł w 2011 r., 18.554,10 zł w 2012 r. 16.429,28 zł w 2013 r. i 18.565,41 zł w 2014 r.

Badania laboratoryjne nawozów oznaczanych znakiem „NAWÓZ WE” Stacja wykonywała jedynie w 2014 r., w odniesieniu do 2 zleceń badając 5 prób w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 15)

Ilość przeprowadzonych przez OSCHR badań zawartości azotanów w roślinach i zawartości metali ciężkich w glebach w kolejnych latach od 2012 r. była malejąca. W ramach badań zawartości azotanów przebadano 34 próby w 2011 r., 43 w 2012 r., 19 w 2013 r. i 16 w 2014 r., w ramach zawartości metali ciężkich dokonano 90 oznaczeń w 2011 r., 137 w 2012 r., 41 w 2013 r. i 66 w 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 15)

Dagmara Jaworska dyrektor OSCHR wyjaśniła: *Malejąca ilość badań na zawartość azotanów w roślinach może wynikać ze zmiany w przepisach dotyczących najwyższych dopuszczalnych poziomów azotanów w środkach spożywczych. Dotychczas nasi klienci będący producentami warzyw zainteresowani byli badaniem zawartości azotanów w powszechnie uprawianych u nas roślinach takich jak: marchew, pietruszka, por, kapusta, buraki i ziemniaki. Brak dopuszczalnych stężeń dla tych warzyw i wymaganych atestów spowodował, że zainteresowanie tymi badaniami maleje. W przypadku badań gleb i roślin na zawartość metali ciężkich należy stwierdzić, że wykonywano głównie badania gleb pod nawożenie osadami ściekowymi oraz na potrzeby pozwolenia wodnoprawnego. W przypadku pozwolenia wodnoprawnego udzielanego w drodze decyzji przez organy administracji państwowej, kilkuletnie wyniki badań, potwierdzające brak zanieczyszczeń w badanej glebie pozwoliły zleceniodawcy zaniechanie dalszych badań. Badania gleb na zawartość metali ciężkich w celu zastosowania nawożenia osadami ściekowymi (takie zlecenia trafiają do Stacji) rozpoczyna się od zbadania odczynu gleby, który nie może być niższy niż 5,6. Niższe pH gleby skutkuje niewykonywaniem dalszych badań na zawartość metali ciężkich.*

(dowód: akta kontroli str. 223)

Stosownie do treści art.18 ust. 3 *ustawy o nawożeniu* OSCHR opiniowała plany nawożenia, o których mowa w art. 18 ust 1 pkt. 1 i ust. 2. W latach 2011 – 2014 OSCHR zaopiniowała łącznie 237 planów nawozowych, w tym w 2011 r. wydała 56 opinii, w 2012 r. 58, w 2013 r. 61 i w 2014 r. 62 opinie. Dochody uzyskane z tego tytułu wyniosły odpowiednio: 38.902,50 zł, 38.883,60zł, 39.412,80 zł i 39.825,56 zł.

(dowód: akta kontroli str.15)

OSCHR w 2011 r. zrealizowała 1.732 zleceń na usługi agrochemiczne na podstawie pobranych i zbadanych 27.195 próbek oraz uzyskała z tego tytułu dochody w kwocie 411.488,05 zł. W latach 2012-2014 zrealizowano:

- 1.809 zleceń i przebadano 30.653 próbek za kwotę ogółem 466.242,76 zł,
- 1.779 zleceń i przebadano 31.848 próbek za kwotę ogółem 428.512,39 zł,

- 1.826 zleceń i przebadano 34.960 próbek za kwotę ogółem 470.774,03 zł.
(dowód: akta kontroli str. 15a)

1.2. Opłaty pobierane za usługi wykonywane przez OSCHR.

OSCHR w okresie objętym kontrolą - na podstawie art. 28 ust. 2 *ustawy o nawożeniu*, za świadczone usługi w zakresie analiz fizycznych, fizykochemicznych i chemicznych gleb mineralnych i organicznych, ziem i gleb ogrodniczych, podłoży ogrodniczych, pożywek i wody, materiału roślinnego i pasz, ścieków i osadów ściekowych, nawozów naturalnych, organicznych, organiczno-mineralnych i mineralnych, środków wspomagających uprawę roślin, za badania gleb i materiału roślinnego na potrzeby doradztwa nawozowego, za prace terenowo – kartograficzne - pobierała opłaty według stawek określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 stycznia 2008 r. w sprawie wysokości i sposobu uiszczania opłat za zadania wykonywane przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze⁶.

Badanie losowo wybranych 30 faktur wystawionych przez OSCHR (w tym 10 faktur wystawionych w 2013 r., 10 wystawionych od 1.01.2014 r. do 25.09.2014 r. oraz 10 po 25.09.2014 r.), za świadczone usługi w zakresie analiz fizykochemicznych i chemicznych gleb mineralnych i organicznych, ziem i gleb ogrodniczych, osadów ściekowych i nawozów naturalnych wykazało, że wysokość stawek stosowanych do określenia ceny za wykonywane badania odpowiadały stawkom określonym w *ww. rozporządzeniu MRiRW o stawkach*. OSCHR po otrzymaniu zlecenia na wykonanie określonego zakresu badań dokonywała wyczenia kosztów badań, o czym zawiadamiała na piśmie zleceniodawcę, w którym określała cenę jednostkową, podatek VAT i kwotę należnej opłaty wraz z podaniem rachunku bankowego (na które opłata winna zostać wniesiona) oraz termin wykonania badania. Warunkiem wykonania badań w określonym terminie było wniesienie przedmiotowej opłaty.

(dowód: akta kontroli str. 16 - 78)

1.3. Baza danych dotycząca zasobności gleb.

Zasięg terytorialny działania Stacji określony został w załączniku do Zarządzenia Nr 17 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 kwietnia 2004 r. w sprawie utworzenia KSCHR i okręgowych stacji chemiczno-rolniczych⁷. OSCHR obejmowała swoim działaniem część terenu województw pomorskiego i zachodniopomorskiego. Z terenu województwa pomorskiego działalności Stacji podlegały: miasto na prawach powiatu Słupsk, powiaty: bytowski, człuchowski, lęborski, słupski oraz gmina Konarzyny z powiatu chojnickiego. Z terenu województwa zachodniopomorskiego działaniem Stacji objęte były: miasto Koszalin na prawach powiatu, powiaty: białogardzki, drawski, kołobrzeski, koszaliński, sławieński, szczecinecki, świdwiński. OSCHR obejmowała swoim działaniem łącznie 107 gmin (gminy miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie), w tym 43 gminy z terenu województwa pomorskiego i 64 gminy z terenu województwa zachodniopomorskiego.

(dowód: akta kontroli str.79 -81)

OSCHR utworzyła i prowadziła w formie elektronicznej bazę danych dotyczących zasobności gleb w azot i fosfor oraz zanieczyszczenia azotanami wód w profilu glebowym do 90 cm od powierzchni gruntu. Baza danych przygotowywana była w opracowanym przez Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB programie „Mini Azot”. W obszarze działania Stacji znajdowało się w latach 2011 – 2014 łącznie 155 punktów pomiarowych, w tym na gruntach ornych rozmieszczono 78 punktów, na użytkach zielonych 38 punktów, oraz w wodzie 39 punktów (w tym 31 na gruntach ornych, 8 na użytkach zielonych) do pomiaru N-NO₃. W każdym z oznaczonych punktów pomiarowych próby pobierane były dwa razy w roku (wiosna/jesień). Ilość punktów pomiarowych przedstawiono w poniższej tabeli:

⁶ Dz. U. z 2008 r. Nr 29, poz. 174 ze zm., zwanego dalej „rozporządzeniem MRiRW o stawkach”.

⁷ Dz. Urz. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi Nr 12 z 2004 r.

Rodzaj i usytuowanie punktów pomiarowych azotu mineralnego (N min)	Liczba punktów pomiarowych w latach			
	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
N _{min} i P w glebie na gruntach ornych	78	156	78	78
N _{min} i P w glebie na użytkach zielonych	38	76	38	38
N _{NO3} w wodzie na gruntach ornych	31	31	31	31
N _{NO3} w wodzie na użytkach zielonych	8	8	8	8
Razem	155	271	155	155

(dowód: akta kontroli str.82)

Zasady poboru prób do analizy oraz gromadzenia i przekazywania danych, w tym dotyczących zasobności gleb w azot i fosfor określone zostały w zarządzeniu Nr 2/2007 Dyrektora KSCHR z dnia 10 października 2007 r. w sprawie wprowadzenia instrukcji badań monitoringowych. Instrukcja określała sposób pobierania prób, ich wielkość, sposób opakowania i transportu, archiwizację w laboratoriach, częstotliwość prowadzonych badań oraz dokumentowanie monitoringu. Ponadto określała dopuszczone do stosowania metody analityczne wraz z podaniem numeru obowiązującej normy (PN - R) i używany sprzęt laboratoryjny.

(dowód: akta kontroli str.83 - 95)

Badania zawartości azotu w glebie i wodzie wykonywane były corocznie (wiosna/jesień) natomiast badania zawartości fosforu wykonywano raz na 4 lata (jesień) w 2012 r. Wyniki badań monitoringowych zawartości azotu i fosforu w glebie wchodziły w skład bazy danych gromadzonych w Stacji i były przekazywane do KSCHR raz w roku (w terminie do końca lutego za rok poprzedni) w formacie Excel na płytach CD.

(dowód: akta kontroli str.96)

W bazie danych w odniesieniu do każdego monitorowanego punktu zgromadzono następujące informacje: nr punktu, miejscowość, gmina, powiat, województwo, współrzędne geograficzne (długość i szerokość geograficzna), dane właściciela, powierzchnia (ha), kompleks gleby, skład granulometryczny (z trzech warstw gleby: 0-30 cm, 30-60 cm, 60-90 cm), pH, zawartość C_{org}, K₂O, Mg, P₂O₅, kategoria agronomiczna, rodzaj siedliska.

(dowód: akta kontroli str. 91)

W odniesieniu do azotu i fosforu w bazie danych gromadzone były następujące informacje: nr punktu, data monitoringu (wiosna/jesień), informacje o uprawach⁸, rodzaj gleby, zawartość N-NO₃, N-NH₄, N_{min} w poszczególnych warstwach gleby (0-30 cm, 30-60 cm, 60-90 cm) - oznaczane wiosną i jesienią. W monitoringu wód, w bazie danych gromadzono informacje: miejsce poboru (piezometr, studzienka melioracyjna, wylot z drenu), zawartość N_{min}.

(dowód: akta kontroli str. 92)

1.4. Wykorzystywanie bazy danych.

Dane dotyczące zasobności gleb w azot i fosfor oraz zanieczyszczeń azotanami wód w profilu glebowym do 90 cm od powierzchni gruntu były wykorzystywane do:

- celów związanych z doradztwem rolniczym,
- sporządzania opracowań dla jednostek administracji publicznej,
- opracowywania programów i raportów ochrony środowiska przez inne jednostki (Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego, Starostwa Powiatowe, Wojewódzkie Biura Planowania Przestrzennego),
- przygotowywania prezentacji wykorzystywanych na szkoleniach i seminariach,
- opracowania rocznych sprawozdań dla KSCHR celem wykorzystania tych danych do opracowań krajowych,
- prac naukowych.

Zgromadzone dane, po zakończonym roku, przekazywane były do KSCHR w formie zapisu na płytach CD.

(dowód: akta kontroli str. 158 – 159, 163)

⁸ Informacje o uprawach: przedplon-dawka N, roślina-dawka N, plon rośliny w t/ha, łąka –dawka N, plon z łąki – w t/ha, pastwisko – dawka N.

Dagmara Jaworska, dyrektor Stacji wyjaśniła: *OSCHR ma ustalone zasady gromadzenia i przekazywania danych dotyczących zasobności gleb. Dane gromadzone są w programie DTK, który zainstalowany jest na serwerze OSCHR, serwer zabezpieczony jest hasłem, a dostęp do pomieszczenia, w którym serwer się znajduje jest ograniczony.(...) Nie stwierdzono, aby zasady gromadzenia i przekazywania danych nie były przestrzegane.*
(dowód: akta kontroli str. 158)

1.5. Inne zadania powierzone do wykonania przez Dyrektora KSCHR.

Dyrektor KSCHR w latach 2011 – 2014 na podstawie art. 28 ust.1 pkt 7 *ustawy o nawożeniu* powierzył OSCHR realizację następujących zadań:

- wykonywanie prac analitycznych w celu wdrożenia metody Mehlich 3 – pismo znak DS. 1949/12 z 15.11.2012 r.,
  - współpracę z Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska w sprawie dodatkowych badań wód na zawartość azotanów – pismo znak DS. 471/14 z 12.02.2014 r.,
  - oznaczanie pH na potrzeby wyznaczania obszarów z ograniczeniami naturalnymi (ONW) w Polsce – pismo znak DS. 1375/14 z 10.07.2014 r.,
  - gromadzenie próbek w związku z wdrażaniem metody Mehlich 3 – instrukcja – pismo znak DS.1445/14 z 25.07.2014 r.,
  - stosowanie metody Mehlich 3 od 1.01.2015 r. – pismo znak Ds.1880/14 z 29.10.2014 r.
- (dowód: akta kontroli str. 159, 163 – 166)

1.6. Sprawozdania z działalności OSCHR.

Na podstawie zarządzenia nr 6/2010 Dyrektora KSCHR z dnia 24 września 2010 r., zmienionego aneksem Nr 2 z dnia 15 października 2012 r. OSCHR sporządzała sprawozdania z wykonywanych zadań rzeczowych. Sprawozdawczość prowadzona była w okresach miesięcznym, półrocznym i rocznym. Wzory sprawozdań określone zostały w załącznikach 1-3 do przedmiotowego zarządzenia, gdzie załącznik nr 1 określał wzór sprawozdania z wykonania zadań rzeczowych za okresy miesięczne, załącznik nr 2 określał wzór sprawozdania za okres I –go półrocza, a załącznik nr 3 określał wzór sprawozdania rocznego. Obowiązującymi terminami składania sprawozdań z wykonania zadań rzeczowych były dla sprawozdań:

- miesięcznych i półrocznych – 10 dni po upływie okresu sprawozdawczego,
- rocznych – do końca lutego roku następującego po okresie sprawozdawczym.

(dowód: akta kontroli str. 125 - 126)

Badaniem objęto miesięczne sprawozdania z wykonania zadań rzeczowych realizowanych przez Stację w roku 2013, tj. za styczeń, maj i październik, sprawozdanie półroczne za okres I-VI 2013 r. oraz sprawozdanie roczne. Wszystkie sprawozdania sporządzone zostały na wymaganych drukach oraz terminowo przekazane do KSCHR.

(dowód: akta kontroli str. 127 – 138 i 198 - 200)

Dane dotyczące ilości wykonanych zadań, tj. badań gleb m.in. dla potrzeb doradztwa rolniczego, oznaczeń zakwaszenia gleby, makro i mikroelementów w glebie, wykazane w badanych miesięcznych sprawozdaniach odpowiadały danym zawartym w rejestrach z wykonanych badań i oznaczeń.

(dowód: akta kontroli str.127, 131, 136 - 138, 168 – 187)

Dane wykazane w sprawozdaniu półrocznym za okres I –VI 2013 r. odpowiadały danym zawartym w sprawozdaniach jednostkowych i korespondowały z materiałami źródłowymi. W części II sprawozdania półrocznego wykazano, że OSCHR przeprowadziła w okresie I-go półrocza 2013 r. 24 szkolenia dla rolników (w których uczestniczyło 451 rolników), dotyczące m.in. interwencyjnych wapnowań wiosennych. Przeprowadziła także 344 instruktaże (w których udział wzięło 512 rolników) dotyczące zasad właściwego poboru prób glebowych.

(dowód: akta kontroli str. 218 – 220)

W sprawozdaniu rocznym za 2013 r. wykazano, że badaniami objęto łącznie 152 gminy, badania wykonano w 1180 gospodarstwach. Łączna ilość miast, gmin miejsko-wiejskich i wiejskich na terenie działania OSCHR wynosi 107. Pozostałe gminy objęte badaniami to gminy spoza terenu działania OSCHR m.in. z województw: kujawsko-pomorskiego, wielkopolskiego, warmińsko-mazurskiego, dolnośląskiego.

(dowód: akta kontroli str. 198 – 216)

W sprawie ilości gmin, dla których w 2013 r. OSCHR przeprowadziła badania gleb Dagmara Jaworska wyjaśniła: *W 2013 r. OSCHR objęła badaniem 152 gminy, w tym 66 z rejonu działania jednostki. Próby spoza terenu działania OSCHR zostały dostarczone przez klientów.*

(dowód: akta kontroli str. 225)

1.7. Terminy realizacji zleceń.

W OSCHR nie wprowadzono uregulowań wewnętrznych określających terminy realizacji przeprowadzanych badań. Na potrzeby Działu Laboratorium, kierownik określił graniczne terminy wykonywania badań gleb dla potrzeb nawozowych oraz badania materiału roślinnego i nawozów. Terminy te określono w sposób następujący:

- a/ gleby mineralne i organiczne:
  - oznaczenie zawartości fosforu, potasu, magnezu i pH w próbce – 3 tygodnie,
  - oznaczenie zawartości miedzi, cynku, manganu, żelaza i boru w próbce – 4 tygodnie,
  - oznaczenie mikroelementów w próbce – 4 tygodnie,
- b/ gleby i podłoża ogrodnicze:
  - oznaczanie zawartości makroelementów, zasolenie i pH w próbce – 10 dni,
  - oznaczenie mikroelementów – 14 dni,
- c/ osady ściekowe – 4 tygodnie,
- d/ materiał roślinny – w zależności od rodzaju oznaczeń od 10 dni do 3 tygodni,
- e/ nawozy wapniowe – 7 dni,
- f/ nawozy mineralne – 7 – 14 dni (azot 7- dni, azot, fosfor, potas – 14 dni),
- g/ nawozy naturalne i organiczne – 14 dni.

(dowód: akta kontroli str. 167)

W prowadzonych przez Dział Laboratorium „Rejestrach przyjęcia próbek” odrębnie dla gleb uprawnych, gleb i podłoży ogrodniczych, roślin, nawozów oraz dla pozostałych prób odnotowywano: zleceniodawcę, datę przyjęcia próby do badania, rodzaj materiału i zakres badań, termin wykonania badania oraz datę odbioru wyników.

Analiza zapisów w ww. rejestrach wykazała, że faktyczne terminy realizacji zleceń, w zależności od rodzaju badanego materiału, rodzaju i ilości oznaczeń wahały się od 7 – 21 dni i nie przekraczały ww. terminów granicznych. Zasadą stosowaną w analizowanych zapisach było, że po przedłożeniu próby do badania przez zleceniodawcę, Dział Laboratorium dokonywał wyceny prac i o wysokości naliczonej opłaty zawiadamiał zleceniodawcę, wyznaczając 7 dniowy termin na jej wniesienie. Z chwilą wpływu środków na rachunek bankowy Stacji, podejmowano prace analityczne.

(dowód: akta kontroli str.168 – 187)

Dyrektor Stacji w sprawie braku formalnych uregulowań dotyczących terminów wykonywania badań wyjaśniła: *Termin realizacji zlecenia OSCHR każdorazowo uzgadnia z klientem podczas przeglądu zlecenia. Ze względu na nierównomierne obciążenie pracą w ciągu całego roku, możliwość awarii wyposażenia pomiarowego, nieobecność pracowników, zakres badań, różnorodność obiektów badań, ilość i stan próbek trudno ustalić sztywne terminy na wykonanie badania. Inny termin na to samo badanie będzie, gdy w magazynie znajduje się 4000 próbek a inny, gdy jest ich 10. Laboratorium posiada dokument, w którym określiło ramowy termin realizacji badań, ale nie może być on bezwzględnie wiążący.*

Dział Laboratoryjny posiada certyfikat akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji Nr AB 921 od 04.07.2008r., który potwierdza, że laboratorium spełnia wymagania normy PN-EN ISO/IEC 17025:2005. Zgodnie z dokumentem PCA DAB-07 „Akredytacja laboratoriów badawczych. Wymagania szczegółowe” w ramach każdego cyklu (3 oceny w nadzorze planowanym) i oceny ponownej, oceną objęty zostaje cały system zarządzania i cały zakres akredytacji laboratorium w tym terminowość wykonania badań. Nigdy nie mieliśmy w tym obszarze niezgodności. OSCHR uzgadniając termin realizacji zlecenia z klientem stara się, aby był on jak najkrótszy i spełnił oczekiwania klienta.

(dowód: akta kontroli str.224)

1.8. Reklamacje, skargi i wnioski.

Zasady przyjmowania i rozpatrywania skarg, reklamacji i wniosków określone zostały w Zarządzeniu Nr 4/2012 r. Dyrektora OSCHR z dnia 25 maja 2012 r. Zgodnie z zapisem § 3 zarządzenia, skargi, wnioski i reklamacje mogły być wnoszone na piśmie, za pomocą faksu, poczty elektronicznej lub ustnie do protokołu. Jako podstawy prawne rozpatrywania skarg i wniosków wskazano przepisy ustawy z 14 czerwca 1960 r Kodeks postępowania administracyjnego⁹ oraz rozporządzenia Rady Ministrów z 8 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków.¹⁰

(dowód: akta kontroli str. 139 - 141)

W latach 2011 – 2014 według zapisów prowadzonego w OSCHR od 2005 r. „Rejestru skarg i wniosków”, do Stacji nie wpłynęła żadna skarga ani wnioski. Nie odnotowano wpływu reklamacji w sprawach dotyczących zleceń realizowanych przez OSCHR.

(dowód: akta kontroli str. 142)

1.9. Kontrole prowadzone przez KSCHR.

W latach 2011 - 2014 Stacja została objęta kontrolą przeprowadzoną przez przedstawicieli KSCHR. Kontrola została przeprowadzona w 2011 r. i obejmowała Dział Laboratorium oraz Dział Agrochemicznej Obsługi Rolnictwa. Praca ww. działów przez kontrolujących oceniona została pozytywnie pod względem prawidłowości przyjmowania i realizacji zleceń, ich terminowości oraz zakresu. Nie sformułowano wniosków pokontrolnych.

(dowód: akta kontroli str. 143 - 151)

1.10. Kontrole prowadzone przez inne podmioty.

W latach 2011-2014 Stacja była kontrolowana przez Państwowy Powiatowy Inspektorat Sanitarny w Koszalinie (w 2012 r.) oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych (w 2012 r.). Prowadzone kontrole nie dotyczyły agrochemicznej obsługi rolnictwa.

(dowód: akta kontroli str. 155 - 157)

1.11. Cele działalności OSCHR i monitoring ich realizacji.

Cele działalności OSCHR wynikające z zadań nałożonych *ustawą o nawożeniu* związanych z agrochemiczną obsługą rolnictwa opisane zostały również w dokumentach z przeprowadzanych w latach 2011 – 2014 kontroli zarządczych. Podstawowym celem działalności OSCHR według wskazanych zapisów było wykonywanie badań gleb dla potrzeb optymalizacji nawożenia, obejmujących m.in. zakwaszenie gleby oraz zawartości podstawowych składników w glebie jak azot, fosfor, potas i magnez. Poprzez prowadzoną działalność szkoleniową i opiniodawczą w zakresie m.in. prawidłowości stosowania nawozów, OSCHR miała wpływ na dostosowanie nawożenia do potrzeb pokarmowych uprawianych roślin, a tym samym zrównoważenie stosowania nawozów i ograniczanie zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Podejmowane przez Stację ww. działania miały na celu m.in. zwiększenie liczby gospodarstw oraz powierzchni użytków rolnych obejmowanych badaniami. Realizacja ww. celów dokumentowana była w kartach ocen systemu kontroli zarządczej w latach 2011 – 2014, obejmujących m.in. analizę i ocenę wykonania zadań rzeczowych (badania gleb, roślin, nawozów) i finansowych, ocenę polityki informacyjnej, w tym uczestnictwo w targach, seminariach i sympozjach o tematyce rolniczej oraz organizację badań edukacyjno-pokazowych dla producentów rolnych, propagujących wykonywanie takich badań i pozyskiwanie nowych klientów.

(dowód: akta kontroli str. 194 - 197)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność OSCHR w zbadanym zakresie.

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

⁹ Dz. U. z 2013 r., poz. 267 j.t.

¹⁰ Dz. U. z 2002 r., Nr 5 poz. 46.

2. Współpraca OSCHR z rolnikami, organizacjami rolniczymi, inspekcjami państwowymi i instytucjami badawczymi.

2.1. Działania OSCHR podejmowane w zakresie korzystania przez rolników z usług Stacji.

W latach 2011 – 2014 OSCHR opublikowała 5 artykułów w czasopiśmie lokalnych dotyczących agrochemicznej obsługi rolnictwa. W tym zakresie sporządziła także 19 raportów adresowanych do gmin, tj. 4 raporty w 2011 r., 3 w 2012 r., 7 w 2013 r. i 5 w 2014 r. Działalność szkoleniowa OSCHR to łącznie 150 szkoleń przeprowadzonych dla rolników, w których udział wzięło ogółem 2.762 uczestników. Działalność OSCHR w zakresie obrazują dane ujęte w tabeli poniżej:

OSCHR w Koszalinie					
Rodzaj działalności upowszechnieniowej	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	Razem w latach 2011–2014
Artykuły do czasopiśm lokalnych	2	2	1	0	5
Raporty o zasięgu wojewódzkim	2	1	1	1	5
Publikacje o zasięgu krajowym i międzynarodowym	0	0	0	0	0
Opracowania raportów dla gmin	4	3	7	5	19
Opracowania dla powiatów	0	1	1	0	2
Szkolenia	47/578*	34/777*	31/565*	38/842*	150/2762*
Instruktaże	373/826*	399/872*	676/941*	547/740*	2022/3379*
Inne (raporty dla firm zewnętrznych)	0	0	0		3

*ilość uczestników

(dowód: akta kontroli str. 258)

Dagmara Jaworska - dyrektor Stacji wyjaśniła: OSCHR na lata 2011-2014 określiła następujące cele działalności szkoleniowej i informacyjnej:

- dotarcie do jak największej liczby klientów z ofertą stacji i szkoleniami,
- zaspokajanie potrzeb informacyjnych wszystkich osób i instytucji zainteresowanych działalnością jednostki,
- informowanie społeczeństwa o roli, zadaniach i wynikach prac,

Założone efekty zostały osiągnięte, o czym świadczy:

- wzrastająca z roku na rok ilość wykonanych badań gleb dla potrzeb doradztwa rolniczego – w 2011r.- 23 792 próbki, w 2012r. – 26 038 próbek, w 2013r. – 27 592 próbki, w 2014r. – 28 128 próbek,
- wzrost ilości próbek gleby na badanie azotu mineralnego, siarki siarczanowej oraz ilości próbek materiału roślinnego na badanie makro i mikroelementów w częściach wskaźnikowych roślin,
- przeprowadzono 153 szkolenia, w których uczestniczyło w sumie 2762 osoby oraz przeprowadzono 2022 instruktaże, w których uczestniczyło 3379 osób.
- opracowano raporty o zasięgu wojewódzkim, dla gmin, powiatów.

(dowód: akta kontroli str. 224)

W celu przekonania rolników do korzystania z usług Stacji, OSCHR podejmowała następujące działania:

- 1) organizowała spotkania informacyjne z rolnikami, szkolenia grupowe i indywidualne oraz instruktaże indywidualne,
- 2) uczestniczyła w targach, dożynkach, gdzie prezentowała ofertę Stacji, udzielała fachowych porad, demonstrowała badanie kwasowości gleb,
- 3) nawiązywała kontakty z przedstawicielami gmin i instytucji działających w obszarze rolnictwa,
- 4) rozdawała rolnikom materiały informacyjne i reklamowe,
- 5) publikowała artykuły o charakterze informacyjnym i fachowym,
- 6) zachęcała do odwiedzania strony internetowej www.schr.gov.pl.

(dowód: akta kontroli str. 224 – 255)

2.2. Gospodarstwa korzystające z usług OSCHR w latach 2011 – 2014.

W okresie objętym kontrolą liczba gospodarstw korzystających z badań zasobności gleb w składniki pokarmowe (głównie badanie makro i mikroelementów oraz kwasowości) w celu określenia potrzeb nawozowych wyniosła 1.103 w 2011 r., 1.215 w 2012 r., 1.180 w 2013 r. oraz 1.152 w 2014 r. Powierzchnia gruntów objętych badaniami wynosiła odpowiednio: 83.428,8 ha, 87.347,5 ha, 93.541,42 ha oraz 93.843,7 ha. Badania na zawartość mikroelementów w glebie wykonano w 35 gospodarstwach w 2011 r., 20 gospodarstwach w 2012 r. i 2014 r. oraz w 24 gospodarstwach w 2013 r. Poza ww. badaniami OSCHR wykonywała na zlecenia rolników badania gleb i podłoży ogrodniczych, a także oznaczała zawartość w glebie takich składników jak azot mineralny, siarka siarczanowa, substancja organiczna. Badania gleby i podłoża rolniczego wykonano dla 310 zleciodawców badając 779 prób w 2011 r., 223 zleciodawców badając 663 próby w 2012 r., 227 podmiotów wykonując badanie 614 prób w 2013 r. oraz 282 zleciodawców w 2014 r., gdzie liczba wykonanych prób wyniosła 915. Badania azotu mineralnego wykonano w 2011 r. w 37 gospodarstwach badając 801 prób, w 2012 r. w 54 gospodarstwach badając 1.293 próby, w 2013 r. w 63 gospodarstwach analizując 1.521 prób, a w 2014 r. w 74 gospodarstwach gdzie ilość przebadanych prób wyniosła 1.730.

(dowód: akta kontroli str. 217)

2.3. Dane OSCHR dotyczące szacunkowej ilości gospodarstw na obszarze działania Stacji.

OSCHR nie dysponowała danymi w zakresie ilości gospodarstw jaka znajduje się w rejonie działania stacji.

Dyrektor Stacji – Dagmara Jaworska wyjaśniła: *OSCHR nie posiada danych dotyczących liczby gospodarstw na terenie jej działania. Dlatego trudno nam odnieść się do oceny ile gospodarstw skorzystało z naszych usług, a ile jeszcze powinno skorzystać. W naszej działalności staramy się dotrzeć do wszystkich rolników na naszym terenie i przebadać jak największą powierzchnię użytków rolnych. Jednak to producent rolny decyduje czy zechce skorzystać z naszych usług i przebadać glebę. Stacja prowadzi ewidencję rolników od momentu, kiedy rolnik zostaje naszym klientem.*

(dowód: akta kontroli str. 222)

W dalszej treści Dyrektor OSCHR wyjaśniła: *OSCHR nie posiada oszacowania ile gospodarstw rolnych, aby stosować racjonalne nawożenie, powinno korzystać corocznie z badania zasobności gleb w składniki pokarmowe w celu określenia potrzeb nawożenia z następujących powodów:*

1) Trudno jest oszacować realną liczbę gospodarstw rolnych, gdyż dane statystyczne z GUS nie odzwierciedlają w pełni stanu faktycznego – duża część gospodarstw nie prowadzi intensywnej produkcji rolniczej lub nie jest ona głównym źródłem utrzymania.

2) Zgodnie z kodeksem Dobrych Praktyk Rolniczych, badanie gleb w celu określenia potrzeb nawozowych należy wykonywać, co 4 lata. Rolnicy z reguły stosują się do tych zaleceń i nie sprawdzają corocznie zasobności gleb w składniki pokarmowe. Cykliczne badania poszczególnych gospodarstw uniemożliwiają dokonanie przedmiotowych oszacowań.

(dowód: akta kontroli str. 225)

2.4. Zakres realizowanych badań OSCHR w kontekście potrzeb nawozowych.

W latach 2011-2014 z usług OSCHR związanych z agrochemiczną obsługą rolnictwa skorzystało łącznie 4.650 gospodarstw, w tym 621 gospodarstw, których wielkość była mniejsza niż 5 ha, 761 gospodarstw o powierzchni od 5,1 do 10 ha, 877 gospodarstw o powierzchni od 10,1 do 20 ha oraz 2391 gospodarstw o powierzchni powyżej 20 ha. Łączna powierzchnia użytków rolnych objętych badaniami OSCHR w tym okresie wyniosła 358.152,46 ha, w tym 335.652,88 ha (93,7%) stanowiły gospodarstwa duże, tj. gospodarstwa o powierzchni powyżej 20 ha. OSCHR nie posiadała danych dotyczących liczby gospodarstw i ich powierzchni, położonych na terenie działania Stacji. Nie wskazano także liczby gospodarstw i ich powierzchni oszacowanych przez Stację, jako gospodarstw, które powinny korzystać z usług OSCHR.

(dowód: akta kontroli str. 221)

Dyrektor OSCHR – Dagmara Jaworska wyjaśniła: *Podana powierzchnia użytków rolnych dotyczy tylko klientów, którzy podali takie informacje przy składaniu zlecenia na wykonanie usługi. Klient nie jest zobligowany do podania powierzchni, a Stacja nie ma podstaw prawnych do egzekwowania takich informacji od klientów. Podana powierzchnia obejmuje zarówno powierzchnie gospodarstw z rejonu działania OSCHR w Koszalinie jak i spoza jej terenu, które korzystały z naszych usług. (...) W 2004 r. OSCHR w Koszalinie przebadła dla potrzeb doradztwa nawozowego 12.577 próbek. W latach objętych kontrolą (2011 – 2014) średnio po 26.388, tj. o ponad 100% więcej. Przebadana powierzchnia gleb w 2004 r. wyniosła 40.507 ha a w okresie kontrolowanym 89.538 ha średnio rocznie, tj. o ponad 100% więcej niż w 2004 r. Zważywszy na fakt, iż powierzchnia gruntów użytkowanych rolniczo w Polsce zmniejszyła się w latach 2004-2013 o około 15%, a powierzchnia gruntów ornych o ponad 20%, to na tle tych danych działalność agrochemiczna OSCHR może być uznana za progresywną.* (dowód: akta kontroli str. 222)

OSCHR nie posiadała danych o liczbie gospodarstw o powierzchni powyżej 50 ha. Dyrektor Stacji wyjaśniła: *OSCHR prowadzi sprawozdawczość zgodnie z Zarządzeniem nr 6/2010 Dyrektora KSCHR w Warszawie z 24 września 2010 r. w sprawie sporządzania sprawozdań z wykonania zadań rzeczowych (...), które określa w jakim układzie są przedstawiane dane dotyczące powierzchni gospodarstw. Gospodarstwa powyżej 50 ha znajdują się w grupie gospodarstw powyżej 20 ha.*

(dowód: akta kontroli str. 560)

2.5. Terytorialny zasięg działania OSCHR.

Terytorialny zasięg działania Stacji nie pokrywał się z granicami administracyjnymi województw. Dyrektor OSCHR wyjaśniła: *Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w swojej działalności nie zetknęła się z problemami wynikającymi z faktu, że terytorialny zasięg działania Stacji jest inny niż granice województwa. OSCHR zapewnia pełną obsługę rejonu działania, który został wyznaczony w Zarządzeniu Nr 17 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie utworzenia Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej i okręgowych stacji. Do obsługi wszystkich powiatów i gmin zostali przydzieleni pracownicy terenowi Stacji. Nasze wieloletnie doświadczenia nie wskazują, aby granice województwa stanowiły jakiegokolwiek utrudnienie dla rolników w dostępie do korzystania z naszych usług. Ponadto rolnicy mogą zlecać wykonanie badań w dowolnie wybranej Okręgowej Stacji. W celu dokonania opracowań statystycznych w ujęciu województw, Okręgowe Stacje zwyczajowo, po zakończeniu roku kalendarzowego, przesyłają sobie zestawienia wyników z „obcych” rejonów. W związku z powyższym OSCHR nie miała podstaw aby wnioskować o dostosowanie terytorialnego zasięgu swojego działania do granic województwa.*

(dowód: akta kontroli str. 100 – 101)

2.6. Uwagi, sugestie i opinie KSCHR.

KSCHR w latach 2011 – 2014 nie przekazywała OSCHR uwag, informacji lub sugestii dotyczących jej działalności. Dyrektor Stacji wyjaśniła: *W latach 2011-2014 OSCHR w Koszalinie nie otrzymała od KSCHR żadnych uwag, sugestii ani opinii dotyczących jej działalności, które były zgłaszane poprzez zakładkę OPINIE na stronie KSCHR.*

(dowód: akta kontroli str. 101)

2.7. Ocena działalności OSCHR przez rolników.

Z przeprowadzonego badania ankietowego na losowo wybranej próbie 40 rolników¹¹ w zakresie oceny agrochemicznej obsługi rolnictwa świadczonej przez OSCHR, 23 (57,5%) ankietowanych udzieliło pisemnej odpowiedzi.

Z badań i doradztwa nawozowego prowadzonego przez Stację kilka razy w ostatnich czterech latach (tj. od 2011 r. do 2014 r.) skorzystało 15 (65,2%) ankietowanych; 6 (26%) rolników skorzystało 1 raz w 2014 r. i 1 raz przed 2011 r.; natomiast 2 skorzystało z usług 1 raz w 2014 r.

¹¹ Dobór losowy rolników do udziału w badaniu ankietowym wg. powierzchni gospodarstwa, tj. po 10 z czterech grup gospodarstw: I – do 5 ha, II – od 5 do 20 ha, III – od 20 – 50 ha i IV – powyżej 50 ha; ogółem 40 rolników.

Wiedzę o doradztwie nawozowym 10 (43,5%) ankietowanych pozyskiwało od przedstawicieli OSCHR, 6 i 5 ankietowanych odpowiednio podczas specjalistycznych szkoleń rolniczych i zawodowej edukacji rolniczej; pozostali wymieniali: z prasy rolniczej i ulotek reklamowych – 8 (34,7%); z innego źródła – 7 (30,4%); 1 osoba wskazała stronę internetową OSCHR.

Ankietowani rolnicy korzystali z różnych usług oferowanych przez OSCHR, tj. 21 (91,3%) z badania gleby na zawartość makroelementów (azot, potas, fosfor i magnez); 18 (78,3%) z badania pH gleby; 9 (39,1%) z badanie gleby na zawartość mikroelementów (manganu, boru; miedzi, cynku i żelaza); 6 (26,1%) z zaleceń nawozowych; 1 osoba korzystała z internetowego doradztwa rolniczego dostępnego na stronie internetowej KSCHR oraz 1 w zakresie opiniowania planów nawozowych gospodarstwa.

W badanym okresie rolnicy sami pobierali i zawozili do OSCHR próbki do badania (11 rolników ankietowanych, tj. 47,8%) lub pobierali je we własnym zakresie i przekazywali przedstawicielowi Stacji w miejscu zamieszkania (11 ankietowanych, tj. 47,8%), natomiast 5 (21,7%) rolników odpowiedziało, że pobierał je przedstawiciel OSCHR.

Ankietowani ocenili badania jako przydatne i bardzo przydatne – 22 (95,7%) rolników; 1 osoba wskazała, że badania były mało przydatne; 16 rolników nie korzystało z usług innych podmiotów niż OSCHR, a 7 ankietowanych w zakresie doradztwa nawozowego korzystało z usług świadczonych przez inne okręgowe stacje chemiczno-rolnicze, wskazując jako przyczynę: jakość usług (1), konkurencyjną cenę (2), inny powód (4).

Ankietowani w 19 (82,6%) przypadkach wskazali jako korzyść z doradztwa zawodowego świadczonego przez OSCHR właściwy dobór i ilość wysiewnych nawozów oraz poprawę wiedzy o zawartości w mikro i makroelementów w próbkach gleby; 3 ankietowanych nie udzieliło odpowiedzi na pytanie o uzyskaną korzyść z doradztwa zawodowego, a w 1 przypadku ankietowany (który wskazał wcześniej, że badania jego zdaniem były mało przydatne) odpowiedział, że uzyskał rozbieżne wyniki dla przebadanych prób ziemi.

(dowód: akta kontroli str. 508-509)

2.8. Współpraca OSCHR z wojewódzką izbą rolniczą.

OSCHR w latach 2011-2014 nie współpracowała z wojewódzkimi izbami rolniczymi. Jak wyjaśniła Dyrektor Stacji: *W 2010 r. mieliśmy 1 spotkanie z członkami Rady Powiatowej Powiatu Koszalińskiego Zachodniopomorskiej Izby Rolniczej, podczas którego wymieniliśmy się informacjami z zakresu rolnictwa na naszym terenie.*

(dowód: akta kontroli str. 99)

2.9. Współpraca OSCHR z inspekcjami państwowymi, instytutami badawczymi.

OSCHR, jak wyjaśniła Dyrektor Stacji w latach 2011 - 2014 współpracowała z następującymi instytucjami:

- a) *Głównym Inspektoratem Ochrony Roślin i Nasiennictwa w zakresie pobierania próbek roślin i produktów roślinnych do badań laboratoryjnych w zakresie Integrowanej Produkcji Roślin – brak zleceń,*
- b) *Głównym Inspektoratem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w zakresie oceny jakości nawozów wprowadzanych do obrotu (Porozumienie zawarte w dniu 1 marca 2004 r. pomiędzy Dyrektorem Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej i Głównym Inspektorem Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych) – w 2014 r. przebadano 5 próbek nawozów,*
- c) *Urzędem Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego Wydział Ochrony Środowiska w Szczecinie - aktualizacja informacji do Programu Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2012-2015 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2016-2019 – poszerzenie wiedzy z zakresu rolnictwa i ochrony środowiska, wykorzystanie wyników badań gleby w publikacjach,*
- d) *Starostwem Powiatowym w Koszalinie - deklaracja woli współpracy w przedmiocie szeroko pojętej ochrony biocenozy rolnych Powiatu Koszalińskiego - wymiana doświadczeń zawodowych pracowników, przekazywanie materiałów informacyjnych i edukacyjnych, korzystanie z dostępnych informacji o środowisku, przekazanie*

wyników badań gleb za lata 2010-2013 na potrzeby opracowania bazy monitoringowej pedosfery dla Powiatu Koszalińskiego,

- e) Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Szczecinie Delegatura w Koszalinie - wymiana informacji dotyczących planów nawożenia,
- f) Zachodniopomorskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Barzkowicach Oddział w Koszalinie, Pomorskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Gdańsku Oddział w Słupsku - wspólne szkolenia dla rolników, wymiana doświadczeń, uzgodnienia - pozyskiwanie nowych zleceńodawców, wzrost zainteresowania badaniami gleby wśród producentów rolnych, pozyskanie próbek do badań w ramach programów rolnośrodowiskowych,
- g) Urzędami Gmin: (...)z terenu województw pomorskiego i zachodniopomorskiego-szkolenia, wymiana doświadczeń, uczestniczenie w organizowanych spotkaniach z producentami rolnymi: dożynkach, dniach pola, sesjach gminy – wzrost zainteresowania badaniami gleby wśród rolników, zapobieganie degradacji gleb,
- h) Wojewódzkim Biurem Planowania Przestrzennego w Słupsku - Przekazanie informacji dotyczących odczynu gleby, potrzeb wapnowania i zawartości makroelementów w glebach woj. pomorskiego do Programu Ochrony Środowiska,
- i) Centralnym Ośrodkiem Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej Stacja Doświadczalna Oceny Odmian Szczecin Dąbie- przedstawienie na seminarium „Nowe tendencje w uprawie i nawożeniu roli i roślin w świetle gospodarki bezobornikowej, przyorywania resztek poźniwnych i czteropolowego zmianowania, użyźniacz glebowy, biostymulatory, fizjoaktywatory w nowoczesnej uprawie roślin” prezentacji na temat „Stan fizyczny gleb w województwie zachodniopomorskim pod względem kwasowość i zawartości podstawowych składników pokarmowych (makro i mikroelementów), aktualne przepisy dotyczące nawożenia” – poszerzenie wiedzy z zakresu uprawy i nawożenia roślin, upowszechnianie danych dotyczących zasobności gleb.

(dowód: akta kontroli str. 99 – 100, 103 - 121)

2.10. Inne formy współpracy.

Inną formą współpracy pomiędzy Stacją, a instytucjami publicznymi były działania związane z tzw. punktem stałego dyżuru¹². Dyrektor OSCHR wyjaśniła: *Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Koszalinie w ramach punktu stałego dyżuru jest zobowiązana do przysyłania do Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej raportów okresowych i doraźnych w razie wystąpienia zdarzenia kryzysowego w rejonie działania Okręgowej Stacji. Jednocześnie ma obowiązek reagowania na wszystkie sygnały przesyłane przez KSCHR.*

(dowód: akta kontroli str. 100)

2.11. Współpraca OSCHR z jednostkami doradztwa rolniczego.

OSCHR ściśle współpracowała z ośrodkami doradztwa rolniczego¹³ m. in. z Zachodniopomorskim ODR w Barzkowicach, Pomorskim ODR w Gdańsku, a także terenowymi zespołami tych ośrodków. Współpraca polegała przede wszystkim na uczestniczeniu w szkoleniach, spotkaniach i targach organizowanych przez ODR. W latach 2011 – 2014 OSCHR uczestniczyła w targach rolnych w Strzelinie, II Wystawie Maszyn Rolniczych w Koszalinie, II Wystawie Rolno-Rybackiej w Darłowie, Targach Ogrodniczych i Rolno-Kwiatowych w Słupsku oraz w pokazach polowych, jarmarkach i dożynkach.

(dowód: akta kontroli str. 188 – 192)

Dyrektor Stacji wyjaśniła: *W ten sposób OSCHR dociera do producentów rolnych z ofertą na badania, informuje jak prawidłowo pobrać próbki gleby i roślin, sporządzić szkic pola, oznaczyć pudełka z próbkami do badania. Na spotkaniach i szkoleniach nasi pracownicy przedstawiają przygotowane wcześniej prezentacje na temat nawożenia, badania i wykorzystywania wyników badań. Mamy też okazję do pokazywania rolnikom, jak*

¹² Punkt stałego dyżuru – punkt kontaktowy pełniący stały dyżur całodobowy (w godzinach pracy jako wyznaczone stanowisko pracy, po godzinach pracy w oparciu o dyżur telefoniczny), utworzony na podstawie Zarządzenia Nr 8 MR i RW z 26 maja 2008 r. w sprawie tworzenia i funkcjonowania systemu stałych dyżurów w MRiRW oraz jednostkach organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez MRiRW oraz Zarządzenia Nr 6/2010 Dyrektora OSCHR w Koszalinie z 01 marca 2010 r.

¹³ Dalej „ODR”.

korzystać z internetowego Doradztwa Nawozowego Roślin Uprawnych, znajdującego się na stronie internetowej KSCHR. Na targach organizowanych przez ODR, Stacja przedstawia swoją ofertę, zachęca do badania między innymi gleby, podłoży ogrodniczych i roślin.

(dowód: akta kontroli str. 101)

2.12. Współpraca OSCHR z agencjami rolnymi.

OSCHR w okresie objętym kontrolą nie podjęła systematycznej współpracy z agencjami rolnymi, tj. Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz Agencją Nieruchomości Rolnych. W złożonych wyjaśnieniach Dyrektor Stacji podała: *OSCHR nie korzysta z zasobów agencji rolnych (ARiMR, ANR), dlatego że nasza współpraca ogranicza się do wykonywania badań, jeżeli agencja takie badanie zleci (zlecenie na pobranie i wykonanie analizy chemicznej trzech próbek gleby pod kątem zastosowania osadów ściekowych – 2013 r.).*

(dowód: akta kontroli str. 101)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność OSCHR w zbadanym zakresie.

3. Wydatkowanie środków na realizację zadań z zakresu agrochemicznej obsługi rolnictwa.

3.1. Postępowania o udzielenie zamówień publicznych.

W okresie objętym kontrolą OSCHR udzielała zamówień publicznych na zakup usług, sprzętu i materiałów na podstawie uregulowań wewnętrznych¹⁴. Wartości udzielonych przez Stację zamówień publicznych nie przekraczały kwoty określonej w art. 4 pkt 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych¹⁵.

(dowód: akta kontroli, str. 471-481, 520, 259)

3.2. Potencjał badawczy laboratorium.

W latach 2011-2014 nie nastąpiła rozbudowa stanowisk laboratoryjnych w zakresie wysokospecjalistycznego sprzętu i podstawowego wyposażenia.

W wyniku przeprowadzonych oględzin w dniu 27.02.2015 r. ustalono, że profesjonalny wysokospecjalistyczny sprzęt wykorzystywany do oznaczeń agrochemicznych w laboratorium OSCHR zakupiony był w 1993 r. i 2005 r.¹⁶

(dowód: akta kontroli, str. 259-262, 282-285)

W latach 2011 - 2014 Stacja – zgodnie z wewnętrznymi uregulowaniami - zakupiła z przeznaczeniem do użytkowania w laboratorium OSCHR m.in. następujący sprzęt pomocniczy i wspomagający:

- w 2011 r.: chłodziarko zamrażarkę marki SAMSUNG – 1.149 zł; zamrażarkę – 1.539 zł; wózek transportowy – 813 zł;
- w 2012 r.: lodówkę AMICA – 999 zł; wózki transportowe (2 szt.) – 1.549 zł;
- w 2013 r.: wózek transportowy (trzy poziomowy, 3 szt.) – 4.968 zł; biuretkę cyfrową Continuous – 2.444 zł; urządzenie wielofunkcyjne (młynek) – 2.599 zł; kuchenkę 2 płytową - 123 zł;
- w 2014 r.: szafy laboratoryjne (17 szt.) – 20.457 zł; miernik pH EDGE – 2.061 zł; wagę AXIS – ATA 220 – 2.330 zł; system roztwarzania próbek – 3.493 zł;

(dowód: akta kontroli, str. 259-260)

¹⁴ Zarządzenie Nr 1/2008 Dyrektora OSCHR z 2.01.2008 r. w sprawie udzielania zamówień publicznych, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 14.000 EUR oraz Zarządzenie Nr 4/2014 Dyrektora OSCHR z 16.04.2014 r. w sprawie udzielania zamówień publicznych, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30.000 EUR

¹⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm.

¹⁶ M.in. zakupiono: spektrofotometr absorpcji atomowej w 1993 r. i 2005 r.; fotometry płomieniowe w 2003 r. i 2005 r., gniotownik obiegowy w 2001 r., analizator rtęci AMA w 1998 r., urządzenie do czyszczenia wody i urządzenie młynek do gleby w 2005 r.

Ustalone
nieprawidłowości

Ocena częściowa

Opis stanu faktycznego

W wyniku przeprowadzonych oględzin w dniu 27.02.2015 r. ustalono, że zakupiony sprzęt w latach 2011-2014 był wykorzystywanych w pracy laboratorium OSCHR.

(dowód: akta kontroli, str. 282-285)

Dagmara Jaworska wyjaśniła: *OSCHR zawsze przed zakupem nowego sprzętu analizuje potrzeby Działu Laboratoryjnego oraz możliwości finansowe jednostki. Staramy się, aby sprzęt, który kupujemy spełniał wyspecyfikowane wymagania techniczne oraz umożliwił wykonywanie analiz w okresach największego obciążenia w Laboratorium. Zastępujemy sprzęt stary, odznaczający się dużą awaryjnością a tym samym kosztochłonnością (naprawy) nowym bardziej wydajnym o lepszych parametrach technicznych. Przy sporządzaniu planu finansowego dochodów i wydatków na rok następny OSCHR zgłasza do KSCHR potrzeby inwestycyjne zwracając szczególną uwagę na zakup urządzeń, niezbędnych do pracy w laboratorium. W 2014 r. KSCHR podjęła działania zmierzające do pozyskania w latach 2015-2018 środków finansowych w ramach pomocy technicznej PROW, mających na celu wsparcie Okręgowych Stacji Chemiczno-Rolniczych przy wykonywaniu zadania związanego z badaniem gleb.*

(dowód: akta kontroli, str. 520)

Wykorzystanie potencjału badawczego laboratorium OSCHR przedstawiono w pkt. 3.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

3.3. Działania w celu równomiernego wykorzystania potencjału badawczego.

W OSCHR w trakcie roku występowały okresy mniejszego zapotrzebowania na badania gleby, oznaczania PH gleby i zawartości makroelementów (styczeń – marzec i lipiec – sierpień) i okresy zwiększonego zapotrzebowania na ww. badania (maj – czerwiec i wrzesień – październik).

Zapotrzebowanie na badania gleby kształtowało się w poszczególnych latach badanego okresu następująco:

- w 2011 roku od 602 w styczniu do 3.834 we wrześniu;
- w 2012 roku od 677 w lutym do 3.576 w maju;
- w 2013 roku od 645 w marcu do 4.643 we wrześniu;
- w 2014 roku od 1.155 w do 4.495 we wrześniu.¹⁷

W latach 2011-2014 następował wzrost wykonanych badań gleby dla potrzeb doradztwa rolniczego. Ilość badań wyniosła 23.792 w 2011 r., 26.038 w 2012 r., 27.592 w 2013 r. i 28.128 w 2014 r.

(dowód: akta kontroli, str. 259, 263-264)

W sprawie podjętych działań w celu zapewnienia równomiernego wykorzystania potencjału badawczego laboratorium Dyrektor OSCHR wyjaśniła: *Potencjał badawczy OSCHR w Koszalinie w zakresie podstawowej działalności, czyli oznaczania pH gleby i zawartości makroelementów, nie może być rozpatrywany i oceniany w oderwaniu od szerokiego zakresu usług badawczych, jakie wykonuje laboratorium. W Dziale Laboratoryjnym nie ma wydzielonych pracowni, które zajmują się wyłącznie jednym rodzajem badań. Pracami w laboratorium zarządza Kierownik, który na bieżąco organizuje pracę na poszczególnych stanowiskach, w zależności od liczby przyjętych zleceń oraz uzgodnionych terminów realizacji. Badanie gleb w zakresie podstawowej działalności (pH i makroelementy) odbywa się w seriach po 120 próbek dziennie, z czego ok. 10% próbek stanowią elementy kontroli jakości (próbki powtórzone – co 20, próbki kontrolne, próbki ślepe, próbki z kontroli zakresu), tak że faktyczna ilość wyników dotyczy ok. 100 próbek dziennie i ok. 500 próbek tygodniowo. Gdyby zapotrzebowanie na badania rolnicze rozłożone było równomiernie w ciągu całego roku, przy wykorzystaniu średniego potencjału laboratorium, dla 252 dni roboczych, w ciągu roku laboratorium mogłoby zbadać ok. 25 000 próbek. Z uwagi na sezonowe zapotrzebowanie na badania w rolnictwie (wczesna wiosna i jesień), laboratorium steruje możliwościami przerobowymi poprzez zwiększanie obsady na stanowiskach badających glebę poprzez „przesuwanie” pracowników z innych stanowisk.*

¹⁷ Przyjmując ilość dni roboczych w miesiącu na 20, badań gleby na potrzeby doradztwa rolniczego średnio na dzień wykonano w: 2011 r. od 30,1 w styczniu do 191,7 we wrześniu; 2012 r. od 33,9 w lutym do 178,8 w maju; 2013 r. od 32,3 w marcu do 232,2 we wrześniu; 2014 r. od 57,8 w styczniu do 224,8 we wrześniu.

W okresach największego zapotrzebowania na badania rolnicze, w laboratorium wykonywane są 2 serie dziennie. Z racji powtarzalności tego zjawiska, laboratorium specjalnie przygotowuje się do pracy w okresach największego zapotrzebowania na badania rolnicze poprzez: planowanie urlopów wypoczynkowych, uzgadnianie dłuższych terminów realizacji innych zleceń, wykonywanie przeglądów wyposażenia pomiarowego, aby zapobiec jego niesprawności w okresie zwiększonej eksploatacji, przygotowywanie roztworów odczynników, sączków, elektrod do pH, zasobów szkła i naczyń laboratoryjnych. W pozostałych okresach wykonywane są w większym rozmiarze pozostałe zadania, w tym badania monitoringowe gleb i wód, badania gleb i podłoży ogrodniczych, materiału roślinnego, nawozów, gleb na zawartość azotu mineralnego, metali ciężkich i inne. W międzyczasie pracownicy wykonują prace wynikające z obowiązującego w laboratorium systemu zarządzania wg normy PN-EN ISO/IEC 17025:2005 (walidacja metod badawczych, elementy sterowania jakością badań, okresowe sprawdzanie i wzorcowanie przyrządów pomiarowych, audyty wewnętrzne, przeglądy zarządzania, itp.). Potencjał badawczy laboratorium wykorzystywany jest w 100% w ciągu całego roku. W zależności od pory roku, zmienia się jedynie struktura zadań.

(dowód: akta kontroli, str. 521)

3.4. Opracowywanie planów dochodów i wydatków.

W okresie 2011-2014 zasady dotyczące opracowywania planów dochodów i wydatków i sprawozdawczości z ich realizacji określono w zarządzeniach Dyrektora KSCHR¹⁸. Kontrolą prawidłowości opracowywania planów dochodów i wydatków objęto lata 2011-2014. Nie stwierdzono przypadków przeszacowywania lub niedoszacowania dochodów i wydatków, dokonywania korekt, które miały na celu dostosowanie planów do faktycznego ich wykonywania, czy wykonywania zmian mających na celu legalizowanie popełnionych wcześniej nieprawidłowości. Wszystkie zmiany w planach finansowych OSCHR¹⁹ były zatwierdzone przez KSCHR. Prowadzona w latach 2011-2014 gospodarka finansowa była zgodna z planem finansowym.

(dowód: akta kontroli, str. 353-359)

3.5. Struktura i wysokość dochodów.

W latach 2011-2014 struktura i wysokość dochodów kształtowała się następująco:

- w 2011 r. zrealizowano dochody w kwocie 446.420 zł, stanowiącej 113,9% planu (392.000 zł), z tego z tytułu: wpływów związanych z realizacją statutowych zadań²⁰ na kwotę 411.488 zł (114,6% planu); najmu na kwotę 30.084 zł (100,3% planu) i wpływów z różnych opłat na kwotę 4.848 zł (161,6% planu);
- w 2012 r. zrealizowano w kwocie 511.149 zł, stanowiącej 130,4% planu (392.000 zł), z tytułu: wpływów związanych z realizacją statutowych zadań na kwotę 466.242 zł (129,9% planu); najmu na kwotę 36.584 zł (121,9% planu) i wpływów z różnych opłat na kwotę 8.323 zł (277,4% planu);
- w 2013 r. zrealizowano w kwocie 480.630 zł, stanowiącej 117,8% planu (408.000 zł), z tytułu: wpływów związanych z realizacją statutowych zadań na kwotę 428.512 zł (115,8% planu); najmu na kwotę 43.247 zł (144,2% planu) i wpływów z różnych opłat na kwotę 8.871 zł (110,9% planu);
- w 2014 r. zrealizowano w kwocie 505.489 zł, stanowiącej 123,9% planu (408.000 zł), z tytułu: wpływów związanych z realizacją statutowych zadań na kwotę 470.774 zł (125,5% planu); najmu na kwotę 31.314 zł (104,4% planu) i wpływów z różnych opłat na kwotę 3.401 zł (113,4% planu).

(dowód: akta kontroli, str. 352-353)

Badaniem objęto dochody OSCHR z tytułu pobierania próbek gleby w miesiącu wrześniu w latach 2011 - 2014. OSCHR – zgodnie z przyjętą polityką rachunkowości - ujmowała

¹⁸ Zarządzenia Dyrektora KSCHR: Nr 2/2009 z 16.12.2009 r., aneksowanym w dniu 25.07.2012 r. dot. zasady rachunkowości; Nr 3/2014 z 9.05.2014 r. określono zasady sprawozdawczości finansowej; Nr 2/2012 z 16.06.2012 r. w sprawie zasad sprawozdawczości finansowej (obowiązywało do 8.05.2014 r.); Nr 1/2012 z 8.02.2012 r. zasady rachunkowości mające na celu zapewnienie ewidencji wykonania budżetu w układzie zadaniowym.

¹⁹ W roku: 2011 – 9, 2012 – 9, 2013 – 11, 2014 r. – 10 zmian w planie finansowym OSCHR.

²⁰ wynikających z ustawy o nawożeniu.

dochody z ww. tytułu w ewidencji finansowo-księgowej w latach: 2011-2012 na koncie 720-010-01011-0690-14-00 (konto „Pozostałe”) w pozycji 14; 2013-2014 na koncie 720-010-01011-0690-16-00 (konto „Inne zadania”) w pozycji 16.

Z tytułu wykonywania zadań ustawowych OSCHR uzyskała we wrześniu dochody:

- w 2011 r. w kwocie 3.316,50 zł, w tym 388,60 zł z tytułu pobrania próbek gleby (11,7%).
- w 2012 r. w kwocie 1.454,17 zł, z tytułu pobrania próbek gleby nie odnotowano wpływu;
- w 2013 r. w kwocie 2.125,71 zł, w tym 629,72 zł z tytułu pobrania próbek gleby (29,6%);
- w 2014 r. w kwocie 3.973,97 zł, w tym 15,24 zł z tytułu pobrania próbek gleby (0,4%).

Stany wykazane w ewidencji finansowo-księgowej OSCHR były zgodne z danymi wynikającymi z dokumentacji źródłowej. Wysokości stawek stosowanych do określenia opłaty za wykonywane badania odpowiadały określonym w *rozporządzeniu MRiRW o stawkach*, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych po 25.09.2014 r.

(dowód: akta kontroli, str. 548-556)

3.6. Struktura i wysokość wydatków.

W badanych latach (2011-2014) zrealizowane wydatki wyniosły:

- w 2011 r. - 1.935.060 zł, tj. 100% planu po zmianach, w tym wydatki pozapłacowe²¹ - 411.630 zł (21,3% kwoty wydatków ogółem);
- w 2012 r. - 2.095.332 zł, tj. 100% planu po zmianach, w tym wydatki pozapłacowe - 501.815 zł (23,9%);
- w 2013 r. - 2.014.224 zł, tj. 100% planu po zmianach, w tym wydatki pozapłacowe - 403.931 zł (20,1%);
- w 2014 r. - 2.179.678 zł, tj. 100% planu po zmianach, w tym wydatki pozapłacowe - 531.274 zł (24,4%).

Największą pozycję w wydatkach pozapłacowych stanowiły wydatki na zakup materiałów i wyposażenia (§ 4210), tj. w 2011 r. - 162.858 zł (100% planu po zmianach); w 2012 r. - 203.460 zł (100%); w 2013 r. - 188.030 zł (100%), w 2014 r. - 316.834 zł (100%).

(dowód: akta kontroli, str. 352, 354)

3.7. Wydatki majątkowe.

W badanym okresie (2011-2014) wydatki majątkowe wystąpiły tylko w 2012 r. w związku z zakupem samochodu na cele związane z agrochemiczną obsługą rolnictwa. Wydatki te zostały ujęte w planie finansowym OSCHR w kwocie 24.893 zł i wykorzystane w pełnej wysokości (24.892,99 zł) Zakupu dokonano w ramach zamówienia publicznego prowadzonego przez KSCHR. W pozostałych latach badanego okresu (2011 r., 2013 r. i 2014 r.) nie wystąpiły w OSCHR wydatki majątkowe (grupa § 6050 i § 6060).

(dowód: akta kontroli, str. 352, 354)

3.8. Wydatki na zakup odczynników.

W OSCHR wydatkowano na zakup materiałów chemicznych i zakup szkła, sączków, sprzętu laboratoryjnego odpowiednio:

- 26.023 zł i 26.512 zł w 2011 r.,
- 38.597 zł i 20.864 zł w 2012 r.;
- 29.418 zł i 37.221 zł w 2013 r.,
- 41.981 zł i 59.935 zł w 2014 r.

W wyniku przeprowadzonych w dniu 27.02.2015 r. oględzin pomieszczeń magazynu, w którym przechowywane były odczynniki i inne materiały potrzebne do badań laboratoryjnych, nie stwierdzono przypadku przechowywania przeterminowanego odczynnika lub innego materiału.

(dowód: akta kontroli, str. 259-262, 273-277, 281)

W kontrolowanym okresie OSCHR przekazywał jeden raz (w dniu 12.04.2012 r.) do utylizacji odczynniki przeterminowane²².

(dowód: akta kontroli, str. 260, 278-280)

²¹ Kwota wydatków ogółem pomniejszona o wydatki dot. wynagrodzeń osobowych wynikających ze stosunku pracy i pochodnych od wynagrodzeń, tj. wydatki w § 401-408; § 411-414; § 418-420 i § 444.

²² Kody odpadów: 150110, 160213; 160056.

3.9. Należności i zobowiązania.

W badanym okresie nie wystąpiły w OSCHR należności przeterminowane oraz zobowiązania wymagalne. Nie wystąpiła w OSCHR konieczność podejmowania działań windykacyjnych. OSCHR nie poniosła wydatków z tytułu kar i odsetek za nieterminowe regulowanie zobowiązań. (dowód: akta kontroli, str. 261, 352, 493)

3.10. Zatrudnienie i wynagrodzenia.

W badanym okresie wystąpił wzrost przeciętnego zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty z 26,90 w 2013 r. do 28,53 w 2014 r. W latach 2011 i 2012 przeciętne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty kształtowało się na zbliżonym poziomie, tj. odpowiednio 27,8 i 27,72.

Wynagrodzenie ogółem²³ wynosiło 1.275.713 zł w 2011 r., 1.296.169 zł w 2012 r., 1.321.806 zł w 2013 r. i 1.348.704 zł w 2014 r..

Średnie miesięczne wynagrodzenie przypadające na etat wynosiło 3.824 zł w 2011 r., 3.896 zł w 2012 r., 4.094 zł w 2013 r. i 3.939 zł w 2014 r..

W OSCHR nie zawierano umów zleceń i umów o dzieło na wykonywanie zadań statutowych z pracownikami lub innymi osobami (podmiotami zewnętrznymi). Pracownicy OSCHR zostali poinformowani o zakazie prowadzenia działalności konkurencyjnej wobec pracodawcy. Złożyli też oświadczenia o nieprowadzeniu konkurencyjnej działalności.

(dowód: akta kontroli, str. 260, 286-289, 539-543)

Odnosząc się do wystąpienia wzrostu zatrudnienia w przeliczeniu na pełne etaty z 26,9 w 2013 r. do 28,53 w 2014 r., dyrektor OSCHR wyjaśniła: *Wzrost przeciętnego zatrudnienia w osobach w przeliczeniu na pełne etaty z 26,9 w 2013 r. do 28,53 w 2014 r. było związane ze zmianami w zatrudnieniu osób w Dziale Laboratoryjnym (DL). W grudniu 2012 r. odeszła Pani z DL, na jej miejsce nie zatrudniliśmy nikogo ponieważ dostaliśmy z Urzędu Pracy na staż dwie osoby, które odbywały staż do końca listopada 2013 r., w międzyczasie dwie Panie przebywały na kilkumiesięcznych zwolnieniach lekarskich a następnie w 2014 r. skorzystały z rocznych urlopów macierzyńsko-rodzicielskich, stażystki po zakończonym stażu zostały zatrudnione na czas określony. W ten sposób zatrudnienie wzrosło nam prawie o dwa etaty. W tej chwili zatrudnienie w osobach w przeliczeniu na pełne etaty wynosi 28 a więc jest podobne jak w latach 2011 – 2012.*

(dowód: akta kontroli, str. 522)

3.11. Gospodarowanie nieruchomościami.

Decyzją Nr 149 z dnia 10.06.1988 r. Urząd Miejski - Wydział Geodezji i Gospodarki Gruntami w Koszalinie oddano w zarząd OSCHR na czas nieoznaczony nieruchomość zabudowaną przy ul. Partyzantów²⁴. OSCHR w badanym okresie sprawowała trwały zarząd nad ww. nieruchomością.

(dowód: akta kontroli, str. 261, 319-320)

Dla przedmiotowej nieruchomości prowadzona była książka obiektu budowlanego, założona 20.08.2003 r. (zgodnie z wymogiem określonym w art. 64 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane²⁵), zawierająca dane identyfikacyjne dla ww. obiektu oraz stosowne wpisy o dokonanych okresowych kontrolach stanu technicznego obiektu (zgodnie z art. 62 ust. 1 Prawo budowlanego).

Nieruchomość została ubezpieczona. OSCHR posiadała ubezpieczenie OC z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

(dowód: akta kontroli, str. 261, 337-347)

W sprawozdaniu finansowym OSCHR (bilansie):

- za 2011 r. z dnia 15.02.2012 r. wykazano stany aktywów (bilans-aktywa - A. Aktywa trwałe, II. Rzeczowe aktywa trwałe):
- grunty: 740.372,00 zł (stan na koniec roku 2011);

²³ Do wynagrodzenia ogółem zaliczono: wynagrodzenie miesięczne, nagrody jubileuszowe, odprawy emerytalne, nagroda roczna, dodatkowe wynagrodzenie roczne.

²⁴ Nieruchomość położona na działce gruntu nr 131, obręb geodezyjny 18, pow. gruntu 2873 m².

²⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 1409 ze zm., dalej „Prawo budowlane”.

- budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej: stan na początek roku 2011 – 230.408,40 zł; stan na koniec 2011 roku – 209.914,16 zł.
  - za 2012 r. z dnia 15.02.2013 r. wykazano stany aktywów (bilans-aktywa - A. Aktywa trwałe, II. Rzeczowe aktywa trwałe):
    - grunty: 740.372,00 zł (stan na początek i koniec roku 2012);
    - budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej: stan na początek roku 2012 – 209.914,16 zł; stan na koniec 2012 roku – 189.419,92 zł.
  - za 2013 r. z dnia 20.02.2014 r. wykazano stany aktywów (bilans-aktywa - A. Aktywa trwałe, II. Rzeczowe aktywa trwałe):
    - grunty: 740.372,00 zł (stan na początek i koniec roku 2013);
    - budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej: stan na początek roku 2013 – 189.419,92zł; stan na koniec 2013 roku – 168.952,72 zł.
  - za 2014 r. z dnia 20.02.2015 r. wykazano stany aktywów (bilans-aktywa - A. Aktywa trwałe, II. Rzeczowe aktywa trwałe):
    - grunty: 740.372,00 zł (stan na początek i koniec roku 2014);
    - budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej: stan na początek roku 2014 – 168.952,72 zł; stan na koniec 2014 roku – 148.431,52 zł.
- (dowód: akta kontroli, str. 261, 313-318)

Powyższe stany wykazane w bilansach były zgodne i wynikały z prowadzonej w OSCHR ewidencji finansowo-księgowej.

(dowód: akta kontroli, str. 312)

OSCHR udostępnił w badanym okresie Wojewódzkiemu Inspektoratowi Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Koszalinie (WIORiN) na podstawie umów najmu z dnia 2.03.2011 r. (umowa na okres nie przekraczający 3 lat) i z dnia 28.02.2014 r. (umowa na czas nieokreślony) pomieszczenia biurowe o pow. 414,5 m² oraz pomieszczenia magazynowe w piwnicy o pow. 37,54 m².

(dowód: akta kontroli, str. 261-262, 321-333)

Dodatkowo OSCHR umową najmu z 1.07.2012 r. na czas nieokreślony udostępnił Miejskiej Energetyce Ciepłej Sp. z o.o. w Koszalinie (MEC) pomieszczenie węża ciepłego o pow. 31,37 m².

(dowód: akta kontroli, str. 334-336)

Postanowienia umów najmu (z WIORiN z 2.03.2011 r. i 28.02.2014 r. i z MEC z 1.07.2012r.) właściwie zabezpieczały interes OSCHR.

(dowód: akta kontroli, str. 262)

3.12. Kontrole wewnętrzne.

KSCHR przeprowadziła w dniu 7.06.2011 r. kontrolę dotyczącą działalności OSCHR, w tym m.in. w zakresie:

- prawidłowości gospodarowania środkami publicznymi i sporządzania sprawozdań finansowych;
- prowadzenia ewidencji księgowej, gospodarki finansowej oraz sprawozdawczości zgodnie z przepisami prawa.

W zakresie działalności finansowo – księgowej wydano zalecenia dokonania aktualizacji zarządzenia wewnętrznego dotyczącego budowy funkcjonowania kont w systemie komputerowej ewidencji księgowej oraz umieszczania pod dekretem na wyciągach bankowych podpisów pracownika dokonującego dekretacji.

Zalecenia zostały zrealizowane przez OSCHR.

(dowód: akta kontroli, str. 262)

3.13. Kontrole zewnętrzne.

W badanym okresie NIK nie przeprowadziła kontroli w OSCHR.

(dowód: akta kontroli, str. 262)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) przeprowadził kontrolę w OSCHR w 2012 r.²⁶, którą objęto:

²⁶ Protokół kontroli z 28.09.2012 r.

- prawidłowość i rzetelność obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest Zakład oraz zgłaszanie do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego;
- ustalanie uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń społecznych i wypłacanie tych świadczeń oraz dokonywanie rozliczeń z tego tytułu;
- prawidłowość i terminowość opracowywania wniosków o świadczenia emerytalne i rentowych,
- wystawianie zaświadczeń lub zgłaszanie danych dla celów ubezpieczeń społecznych.

Zalecenia ZUS dotyczące wpłaty brakującej kwoty zostały przez OSCHR wykonane, o czym poinformowano ZUS pismem z dnia 30.10.2012 r.

(dowód: akta kontroli, str. 262, 348-351)

Stosownie do treści art. 274 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁷, obowiązek prowadzenia audytu wewnętrznego w państwowych jednostkach budżetowych powstaje z chwilą, kiedy kwota ujętych w planie finansowym jednostki budżetowej dochodów lub kwota wydatków przekroczyła wysokość 40 mln zł.

W OSCHR nie zatrudniono audytora i nie przeprowadzono audytów finansowych, gdyż w latach 2011 – 2014 przyjęty plan finansowy nie przekraczał kwoty 2,2 mln zł wydatków.

(dowód: akta kontroli, str. 352)

3.14. Kontrola zarządcza.

Uregulowania wewnętrzne dotyczące kontroli zarządczej wprowadzone w OSCHR zarządzeniem Nr 6/2009 Dyrektora OSCHR z dnia 31.12.2009 r. w sprawie ustalenia procedury prowadzenia kontroli zarządczej w OSCHR, zmienione aneksem nr 1 z 22.11.2011 r.,²⁸ objęły obowiązki wynikające z przepisów prawa oraz wskazały mechanizmy kontroli zapobiegające znaczącym ryzykom zidentyfikowanym w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych i sporządzania sprawozdań.

(dowód: akta kontroli, str. 377-384, 491-492)

Zasady prowadzenia gospodarki finansowej w OSCHR uregulowano w drodze zarządzeń wprowadzonych przez Dyrektora KSCHR²⁹ i Dyrektora OSCHR³⁰.

(dowód: akta kontroli, str. 377-481)

Dyrektor OSCHR ustaliła rok obrotowy i wchodzące w jego skład okresy sprawozdawcze dla prowadzonej ewidencji, a także określiła formę sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych w zakresie zakładowego planu kont, wykazu kont księgi głównej, przyjętych zasad klasyfikacji zdarzeń, zasad prowadzenia kont ksiąg pomocniczych oraz ich powiązania z kontami księgi poprzez pisemne zadekretowanie i przyjęcie do stosowania zarządzenia Dyrektora KSCHR Nr 2/2009 z 16.12.2009 r. dotyczącym zasad rachunkowości, aneksowanym w dniu 25.07.2012 r.³¹

(dowód: akta kontroli, str. 415-429)

²⁷ Dz. U. z 2013 r, poz. 885 ze zm., dalej zwana „ufp”.

²⁸ Procedura prowadzenia kontroli finansowej w OSCHR została szczegółowo wskazana w zał. nr 2 zarządzenia.

²⁹ Zarządzenia: Nr 2/2009 z 16.12.2009 r., aneksowane w dniu 25.07.2012 r. dot. zasady rachunkowości; Nr 3/2014 z 9.05.2014 r. określające zasady sprawozdawczości finansowej; Nr 2/2010 z 16.06.2012 r. dot. zasad sprawozdawczości finansowej (obowiązywało do 8.05.2014 r.); Nr1/2012 z 8.02.2012 r. zasady rachunkowości mające na celu zapewnienie ewidencji wykonania budżetu w układzie zadaniowym.

³⁰ Zarządzenia: Nr 10/2010 z 30.12.2010 r. dot. metody wyceny aktywów i pasywów oraz ustalenia wyniku finansowego; Nr 5/2011 z 9.05.2011 r. dot. sposób opracowania, stosowania i obiegu podstawowych dokumentów finansowo-księgowych; Nr 7/2011 z 10.05.2011 r., zmienione aneksem nr 1 z 22.06.2012 r. określające terminy przekazywania dochodów z kasy OSCHR na rachunek – subkonto dochodów oraz terminy przekazywania dochodów pobranych przez pracowników Działu Agrochemicznej Obsługi Rolnictwa; Nr 5/2012 z 22.06.2012 r. w sprawie systemów informatycznych używanych do prowadzenia ksiąg rachunkowych w OSCHR określono prowadzenie ksiąg rachunkowych przy użyciu komputera, wykaz ewidencji poszczególnych grup dokumentów; wykaz zbiorów danych tworzących księgo rachunkowe; opis zbiorów danych tworzących księgi rachunkowe; Nr 5/2013 z 9.10.2013 r. w sprawie ustalenia progu istotności; Nr 6/2013 z 9.10.2013 r. w sprawie wystawiania faktur sprzedaży w cenach brutto; Nr 4/2014 w sprawie udzielenia zamówień publicznych, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30.000 euro; Nr 1/2008 z 2.05.2008 r. w sprawie udzielenia zamówień publicznych, których wartość nie przekracza wyrażonej w złotych równowartości 14.000 euro.

³¹ Zgodnie z art. 10 ust. 1 pkt 1 i pkt 3 lit a) ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r. poz. 330 ze zm.; dalej uor) stosownie do art. 10 ust. 2 uor kierownik jednostki ustala w formie pisemnej rok obrotowy i wchodzące w jego skład okresy sprawozdawcze oraz określa i aktualizuje w formie

Dyrektor OSCHR wyjaśniła, że: (...) przyjęła politykę rachunkowości wprowadzoną Zarządzeniem nr 2/2009 Dyrektora Krajowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Warszawie z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie Zasad Rachunkowości, która jest obowiązująca dla KSCHR i wszystkich okręgowych stacji chemiczno-rolniczych. Polityka została zaakceptowana i wdrożona. Dyrektor OSCHR ponosi pełną odpowiedzialność za prowadzenie rachunkowości jednostki.

(dowód: akta kontroli, str. 523)

W informacji udzielonej w trybie art. 29 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³² dyrektor KSCHR – Wojciech Lipiński wskazał, że: *Wprowadzenie zarządzeniem nr 2/2009 Dyrektora Krajowej Stacji Chemiczno – Rolniczej w Warszawie z dnia 16 grudnia 2009 r. w sprawie zasad rachunkowości mało na celu ujednoczenie zasad rachunkowości w jednostce. Obowiązek spoczywający na kierowniku jednostki polega na ustaleniu zasad zgodnie z art. 10 ustawy o rachunkowości. Przyjęcie w całości przekazanej polityki rachunkowości jest równoznaczne z jej akceptacją i wdrożeniem. Nie uniemożliwia to kierownikowi jednostki poszerzenia polityki rachunkowości (w granicach obowiązującego prawa) jeśli uzna to za konieczne.(...)*

(dowód: akta kontroli, str. 510-512)

Na podstawie losowo wybranych faktur z września 2011, 2012, 2013 i 2014 r. wystawionych przez OSCHR za wykonane usługi agrochemiczne na łączną kwotę 10.870,35 zł przeprowadzono badanie w zakresie poprawności formalnej dowodów i zapisów księgowych (badanie zgodności)³³ oraz wiarygodności zapisów księgowych pod kątem prawidłowości wartości transakcji (zgodność z fakturą), okresu księgowania, ujęcia na kontach syntetycznych i analitycznych (a w konsekwencji ujęcia w sprawozdaniach budżetowych). Stwierdzono, że dowody i odpowiadające im zapisy księgowe zostały sporządzone poprawnie pod względem formalnym i ujęte do właściwych okresów sprawozdawczych.

(dowód: akta kontroli, str. 377-380)

3.15. Roczne sprawozdania budżetowe.

Badaniem objęto prawidłowość sporządzenia rocznych sprawozdań budżetowych w okresie 2011-2014, w tym:

- a) rocznych sprawozdań w zakresie budżetu państwa:
  - Rb-23 o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych,
  - Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych,
  - Rb-28 z wykonania planu wydatków budżetu państwa,
- b) sprawozdań w zakresie operacji finansowych za IV kwartał:
  - Rb-N o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych,
  - Rb-Z o stanie zobowiązań według wybranych tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji,
- c) rocznego sprawozdania Rb-BZ1 z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym.

Badane sprawozdania zostały sporządzone w terminach określonych w rozporządzeniach Ministra Finansów z dnia: 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej³⁴, 16 stycznia 2014 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej,³⁵ 4 marca 2010 r. w sprawie

---

pisemnej sposób prowadzenia ksiąg rachunkowych w zakresie zakładowego planu kont, wykazu kont księgi głównej, przyjętych zasad klasyfikacji zdarzeń, zasad prowadzenia kont ksiąg pomocniczych oraz ich powiązania z kontami księgi głównej.

³² Dz. U. z 2012 r., poz.82 ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”.

³³ Badanie dotyczyło: poprawności dowodu w zakresie: danych identyfikacyjnych; opisu lub wartości operacji; dat: operacji, dowodu, zapisu; oraz mechanizmów kontroli dotyczących: akceptacji (merytorycznej i formalno-rachunkowej), dekretacji i wskazania okresu księgowania, nanoszenia korekt i poprawek, zatwierdzania.

³⁴ Dz. U. z 2014 r., poz. 1773 j.t.

³⁵ Dz. U. z 2014 r., poz. 119.

sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych³⁶, 28 grudnia 2011 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej w układzie zadaniowym³⁷.

W sprawozdaniach sporządzonych przez OSCHR (dysponenta III stopnia) przekazano zgodny ze stanem faktycznym obraz dochodów, wydatków a także należności i zobowiązań za badane lata (2011-2014). Sprawozdania zostały sporządzone rzetelnie i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym, a kwoty w nich wykazane były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. W OSCHR nie wystąpiły zobowiązania wymagalne oraz zobowiązania z tytułu papierów wartościowych, zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz przyjętych depozytów, podlegające wykazaniu w kwartalnym sprawozdaniu Rb-Z. Kwoty wydatków wykazane w rocznym sprawozdaniu Rb-BZ1 z wykonania budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym były zgodne z danymi ujętymi w ewidencji księgowej.

(dowód: akta kontroli, str. 493-507)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

W okresie 2011–2014 (do dnia 31.10.2014) operacje gospodarcze dotyczące wydatków były ujmowane w księgach rachunkowych w dniu dokonania zapłaty, tj. kasowo, a nie memoriałowo. Zostało to ustalone na podstawie analizy zapisów księgowych wyeksportowanych elektronicznie za okres 2011-2014, ujętych w systemie księgowości komputerowej dla konta zespołu 4 (konto kosztów w układzie rodzajowym). Od dnia 1.11.2014 r. ewidencję zdarzeń gospodarczych prowadzono prawidłowo zgodnie z zasadami w przyjętej polityce rachunkowości.

(dowód: akta kontroli, str. 379)

W §13 pkt 2 „Procedury prowadzenia kontroli finansowej w OSCHR” stanowiącej zał. nr 2 do zarządzenia nr 6/2009 Dyrektora OSCHR z dnia 31.12.2009 r. w sprawie ustalenia procedury prowadzenia kontroli zarządczej w OSCHR wskazano, że przyjęto do stosowania zasady rachunkowości i sporządzania sprawozdawczości, w tym m.in. zasadę memoriału o której mowa w art. 6 ust. 1 uor.

(dowód: akta kontroli, str. 385, 402)

W pkt. 11 załącznika nr 7 do zarządzenia 2/2009 Dyrektora KSCHR z 16.12.2009 r. dot. zasad (polityki) rachunkowości wskazano, że faktury zakupu obciążają koszty tego miesiąca, w którym zostały wystawione przez sprzedawcę, bez względu na to jakiego okresu dotyczą do dnia sporządzenia sprawozdania za okres sprawozdawczy.

(dowód: akta kontroli, str. 415, 421)

Dyrektor OSCHR wyjaśniła: *OSCHR w Koszalinie do 31.10.2014 r. księgowała koszty pod datą wyciągów bankowych ze względu na przejrzysty sposób kontrolowania, które faktury, rachunki, etc. były w danym dniu opłacone przelewem. Jednocześnie informuję, iż zgodnie z pkt 11 załącznika nr 7 do zarządzenia 2/2009 Dyrektora KSCHR z 16.12.2009 r. faktury zakupu obciążały koszty tego miesiąca, w którym zostały wystawione przez sprzedawcę, bez względu na to, jakiego okresu dotyczyły do dnia sporządzenia sprawozdania za okres sprawozdawczy. Powyższe koszty były ujmowane dowodem PK – Polecenie Księgowania – pod datą ostatniego dnia miesiąca, którego koszty dotyczyły – i jednocześnie były ujawniane w kolumnie 9 „Zobowiązania wg stanu na koniec okresu sprawozdawczego” w sprawozdaniach Rb-28.*

(dowód: akta kontroli, str. 522)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia działalność OSCHR w zbadanym zakresie.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, nie formułuje wniosków pokontrolnych.

³⁶ Dz. U. z 2010 r. Nr 43, poz. 247 ze zm.

³⁷ Dz. U. z 2011 r. Nr 298, poz. 1766.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach: jeden dla Dyrektora OSCHR w Koszalinie, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust.1 i 2 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie.

Szczecin, dnia 16 kwietnia 2015 r.

Kontrolerzy
Ewa Róg
Główny specjalista k. p.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie

Dyrektor

Artur Matejko
St. inspektor k. p.